

Kako u medijima govoriti o samoubojstvu: naputci za psihologe

Kodeks etike psihološke djelatnosti sadrži temeljna etička načela na kojima bi trebao počivati svaki medijski nastup psihologa. Naša osnovna zadaća kada nastupamo u medijima jest širenje valjanih spoznaja o čovjeku i njegovu ponašanju s ciljem poboljšanja kvalitete života pojedinca i ljudske zajednice. Vodeći se istim temeljnim načelom treba postupati i u situacijama kada ste pozvani u medijima govoriti o konkretnom samoubojstvu ili autoagresivnom ponašanju općenito:

- Samoubojstvo je tragičan čin i izraz ljudske patnje. **Jedini razlog zašto bi o njemu trebalo govoriti u medijima jest prevencija.** Neka vam to bude ideja vodilja.
- Jedina valjana spoznaja koju bi za svako samoubojstvo mogli reći jest da se radi o složenoj pojavi u čijoj podlozi sigurno ne leži samo jedan razlog. Naglasite kako se **uvijek radi o interakciji jedinstvenosti osobe i njezinih životnih iskustava.**
- Nemojte pristajati ni na kakav senzacionalizam, a pogotovo ne na pojednostavnjena objašnjenja.
- Za nastup se pripremite, inzistirajte da vam unaprijed daju pitanja ili teme za razgovor. Promijenili li novinar pitanja u razgovoru, odgovarajte samo na ona za koja znate pouzdane podatke. (Primjerice, u medijima se nalazi nerijetko podatak kako u Hrvatskoj vlada „epidemija suicida koja se povezuje s ratom“, a statistički podaci pokazuju da je stopa potpuno jednaka kao i prije rata). Na ostala pitanja nemojte odgovarati jasno iskazujući kako nemate pouzdane podatke.
- Dajete li izjavu o konkretnom slučaju, izbjegavajte dati konkretne podatke o načinu na koje je samoubojstvo počinjeno. Sjetite se da **medijska eksponiranost načina izvršenja dovodi do promocije tog načina.**
- Nemojte se dati zavarati sintagmom „javnost ima pravo znati“. Samoubojstvo je duboko intiman čin, koji pogađa brojne ljude, prije svega obitelj žrtve. Zadatak je psihologa „bespogovorno poštovati temeljna ljudska prava, dostojanstvo i vrijednosti svih ljudi. Razvoj tih vrijednosti nastojat će poticati kod svakog pojedinca s kojim dolazi u profesionalni doticaj uvažavajući pravo pojedinca na privatnost i tajne, kao i njegovo pravo na samoodređenje.“ (Kodeks etike psihološke djelatnosti, čl. 2.)
- U svom nastupu naglasite kako je **gubitak ljudskog života nenadoknativ** te koliko je nesretnih ljudi ostalo iza samoubojice. Posebice naglasite **koliko je „nevinih“ žrtava ostalo i koje bi posljedice takvog čina na njih mogle imati.**
- Istaknite odgovornost društva u cjelini i jasno istaknite koliko je bitno obratiti pažnju na ljude oko sebe i primijetiti ako je tko u nevolji. Navedite rizične čimbenike i neke znakove koje bi okolina mogla primijetiti.
- Spomenite neke mitove o samoubojstvu i dajte javnosti prave podatke. To javnost ima pravo znati, a ne je li se tko objesio ili otrovao!
- Vodite računa da treba **destigmatizirati samoubojicu i njegove bližnje, ali svakako stigmatizirati samoubojstvo kao čin.** To nikako ne znači da je samoubojstvo „kukavički čin“, ali treba naglasiti kako uvijek postoje rješenja koja su bolja od samoubojstva.
- Napomenite kako se u životu ljudi mogu naći u svakakvim nevoljama i patnjama, ali kako ljudi imaju sposobnosti i mogućnosti preživjeti i najveće nevolje i živjeti kvalitetan život nakon toga.
- Istaknite alternativne samoubojstvu, spomenite konkretna **mjesta gdje se ljudi koji imaju suicidalne ideje mogu obratiti.**
- U svom nastupu vi imate obavezu postupati po Etičkom kodeksu naše struke te puno pravo zaštititi sebe, ne pristajući ni na kakve pritiske koji se krše s načelima humanosti i s vašim osobnim načelima.

I na kraju valja naglasiti kako psihologija i mediji upravo na primjeru samoubojstava mogu pokazati da zajedničko djelovanje ima pozitivan sinergički utjecaj: **izvještavanje o samoubojstvima u medijima na odgovarajući, točan i potencijalno pomažući način može spriječiti tragičan gubitak ljudskih života.**